

РЕЦЕНЗИЯ

Относно: дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Икономика и управление (търговия)“ – ИУ Варна.

1. Обща информация:

Рецензент: доц. д-р Явор Лилков Янкулов, Катедра „Икономика на търговията“, Университет за национално и световно стопанство – София, професионално направление 3.8 (Икономика), научна специалност „Икономика и управление“ (Търговия)

Основание за написване на рецензията: 1. Член на научно жури назначено със заповед на ректора на ИУ-Варна № РД 06-185 /18.12.2024 г., по открита процедура за защита на дисертационен труд на Лотар Гримингер, и придобиване на ОНС „доктор“ в ПН 3.8 Икономика. 2. Решение на научното жури за избор на председател и рецензенти от 10.01.2025 г. 3. Уведомително писмо на Отдел "Научноизследователска дейност и докторантура", Икономически университет – Варна от 13.01.2025 г.

Автор на дисертационния труд: Лотар Гримингер

Тема на дисертационния труд: „Моделът на поведение на почтения търговец“

2. Данни за дисертанта:

Докторант Лотар Гримингер е завършил средното си образование в Германия – Humboldt Gymnasium Ulm и САЩ – Boulder City High School Nevada. Висшето си образование е придобил в университета в Хайделберг в периода 1986-1991 г., Проучване и икономика, дипломиран икономист с отличие, като през 1989 г. е бил стипендиант в Университет „Кеймбридж“, Великобритания – Колеж „Света Екатерина“.

Съгласно заповед на Ректора на ИУ – Варна РД 17-1035 от 02.11.2021 г. е зачислен в докторантура, самостоятелна форма на обучение по докторска програма „Икономика и управление (търговия)“ към катедра „Икономика и управление на търговията и услугите“ при Икономически университет – Варна, с научен ръководител доц. д-р Цветнен Димитров Цветков.

Отчислен е с право на защита за срок от 5 г. със заповед на Ректора на ИУ – Варна, РД 17 – 673 от 10.12.2024 г.

Трудовата му биография е свързана с одиторска компания KPMG AG, където е бил ръководител проект и фирма Peter Kwasny GmbH, където е бил ръководител на отдел Счетоводство, Инвестиционен контрол, Застраховане, Човешки ресурси, Договори, а от 2010 г. е Търговски изпълнителен директор, Финансов директор.

През изминалия период на обучение докторант Лотар Гримингер изпълнява задачите, предвидени в индивидуалния учебен план и полага успешно докторантските изпити, както следва:

- Икономика на търговията, 21.02.2022 г., с оценка Отличен 5.50
- Английски език 23.02.2022 г., с оценка Отличен 6.00
- Основи на научните изследвания, 28.02.2022 г., с оценка Мн.добър 5.25
- Икономика на предприятието, 29.06.2022 г., с оценка Отличен 5.50

От посоченото личи, че докторантът има богат практически, бизнес и организационен опит, при това в сферата, която е предмет на дисертационния труд. Същият притежава необходимите социални умения и компетенции, както и научна подготовка.

3. Общо представяне на дисертационния труд:

Представеният за рецензиране дисертационен труд има обем от 210 стр., като включва: заглавна страница, съдържание (1 стр.); използвани съкращения (4 стр.); увод (3 стр.); основен текст, състоящ се от три глави (156 стр.); заключение (4 стр.); списък на използваната литература (36 стр.), Списък с определения на съда (4 стр.). Използвани са над 300 източника на информация, които за съжаление не са номерирани. Отделно в представените документи е включена декларация за оригиналност.

Общото ми впечатление по обема и съдържанието на дисертационния труд е положително. Обемът покрива изискванията за докторска дисертация, а съдържанието включва всички необходими елементи. За изпълнение на целите и задачите на дисертационния труд, авторът е използвал много голям брой, подходящи и съвременни източници. Това е доказателство за неговата теоретична подготовка и осведоменост по разглежданата проблематика, което дисертантът показва и в хода на изложението.

Дисертацията определено разглежда актуален за бизнеса и конкретно за сферата на търговията проблем – моделът на поведение на почтения търговец. Трябва да се отбележи, че освен актуален проблемът не е достатъчно задълбочено разглеждан до този момент в научната теория в нашата страна. В частност категорията „почтен търговец“ не е достатъчно добре изяснена в научната теория, както и в теоретико приложен аспект в търговската сфера. От тази гледна точка изследването на автора определено заслужава висока оценка.

Основната **цел** на дисертационния труд е „на основата на теоретично изясняване на същността и особеностите на концепцията за „почтения търговец“ да бъдат разкрити възможности за прилагането ѝ в счетоводната практика на стопанските организации при отчитането на провизии във Федерална република Германия.“ Целта е ясно и коректно формулирана. Постигането на поставената цел предполага решаването на пет основни научни **задачи**, които са добре дефинирани и успешно решени по-нататък в изложението.

Предмет на изследване в дисертационния труд е същността на концепцията за „почтения търговец“ и прилагането ѝ в счетоводната практика на стопанските организации при отчитането на провизии. **Обект** на изследването са стопанските организации във Федерална република Германия.

Основната теза формулирана от авторът е: „Съществува ли възможност за използване на исторически успешни социално-икономически модели и практики в модерната икономика днес. Каква е ролята на морала в икономическите процеси. И как да стане всичко това.“

Общото ми впечатление относно целта, задачите, предмета и обекта на дисертационния труд е, че те са добре формулирани и отговарят на темата на дисертационния труд.

Основните **методи на изследване** са съобразени с целта и задачите на дисертационния труд, като те са: методът на теоретичния анализ и синтез, подходът „case study“ (анализ на казуси), дескриптивният анализ и прескриптивните формулировки и модели, базирани на интердисциплинарен подход, историческия метод, ретроспективният и контент анализът на нормативни и правни литературни източници. Основното изследване е разгънато върху използването на качествени методи (анализ на вторична информация, теоретични обобщения), с помощта на които да се опишат и синтезират

спецификите на изследваната проблематика в отделните разрези и проучвани случаи (казуси).

Използваната методология, както и инструментариума, могат да се определят като подходящи за целта на научното изследване.

Представената дисертация отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд и на коректността на автореферата

Структурата и съдържанието на дисертационния труд са в съответствие с изискванията по чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна. Това е класическата структура на увод и три глави с последващо заключение, като се започва с общото представяне на моделът на поведение на „почтения търговец“ (Първа глава), преминава се през анализ на възможностите за прилагане на моделът на поведение на „почтения търговец“ в икономическата среда (Втора глава), а в третата част е представено практическо прилагане на моделът на поведение на „почтения търговец“ за разрешаването на казуси от стопанската практика по отношение на благоразумната бизнес преценка и отчитането на провизии. Намирам горната структура за правилна и подходяща.

В увода е обоснована актуалността на темата, формулирани са предмет, обект и цели на изследването, както и съответните задачи във връзка с постигането на целта. Формулирана е изследователската теза и са посочени научноизследователските методи.

Глава първа (Моделът на поведение на „почтения търговец“) поставя добра теоретична рамка на изследването. Представена е същността на понятието „почтен търговец“ и са разгледани неговите особености. Представен е обзор и анализ на „почтения търговец“ в исторически и юридически контекст, като е дефинирана и категорията „благоразумна бизнес преценка“. В дисертацията се обсъжда понятието "(благо)разумна бизнес преценка", както е посочено в Чл.253, ал.1, т.2 от ГТК, и практическо му приложение в стопанската дейност. Проследява се еволюцията на тази идеализирана представа за почтен търговец, като се набляга на основните ценности, свързани с дейността на търговеца, и адаптирането им към съвременната икономическа среда. Това е добра

основа на последващото задълбочено изследване. Главата изпълнява първата изследователска задача.

Глава втора (Анализ на възможностите за прилагане на моделът на поведение на „почтения търговец“ в икономическата среда (провизии)), разширява изследването разглеждайки провизиите в счетоводната практика, прилагането на теорията на вероятностите при отчитането на провизии, представени са субективното понятие „вероятност“ в областта управлението спрямо обективното понятие „вероятност“ в теоретичната статистика и се анализира вземането на решения в условията на сигурност, риск и несигурност. Обръща се внимание на субективната страна на проявление на вероятностите в контекста стопанската дейност, където вземащите решения лица разчитат по-скоро на личната си преценка и прогноза, а не на чисто обективни изчисления. Главата завършва с описание на неизбежната роля на формирането на субективна оценка на вероятностите в променящите се условия на средата, като се обяснява как компаниите използват субективна преценка и прогноза при вземането на решения въз основа на икономически цикли и пазарни ситуации. Подчертава се, че вземащите решения лица в предприятията често разчитат на субективна оценка на вероятностите, водени от личната си преценка и опит при вземането на информирани решения в условията на несигурност. Чрез тази втора глава се изпълняват втора, трета и четвърта изследователска задача.

Трета глава (Прилагане на моделът на поведение на „почтения търговец“ за разрешаването на казуси от стопанската практика по отношение на благоразумната бизнес преценка и отчитането на провизии) има характер на практическо изследване. В нея се дават различни примери (казуси) за преценяване размера на и управление на провизиите в контекста на счетоводството. В първия пример акцентът пада върху процедурата на производител на автомобили за изчисляване на провизиите за гаранции. Производител на автомобили Вторият казус е за производител на автомобили, който ползва сложна система за изчисляване на резервите за гаранции. Прави се извода, че създаването на провизии за несигурни задължения следва да се основава на разумна търговска преценка. Последната обаче включва субективно тълкуване, което може да доведе до съдебни спорове. Третият казус е относно отстъпки за клиенти, като се разглежда пример за това как действа производител на текстил, който предлага на клиентите си отстъпки или тъй нар. „бонуси“ въз основа на приходите от продажби им. Така описания случай очертава процеса на и критериите за отпускане на бонус на

клиентите от страна на текстилния производител, като хвърля светлина върху подхода на дружеството за стимулиране и възнаграждаване на ключовите му клиенти въз основа на постигнатите от тях резултати от продажби. Представени са също казуси относно комисиони на търговските представители и провизии за опазване на околната среда. Чрез тази трета глава се решава последната пета изследователска задача.

Намирам изборът на практическо представяне на основните въпроси от изследването чрез подхода на Case Study за изключително подходящ.

В заключението са обобщени основните резултати на дисертационния труд. Описана е връзката на резултатите с поставените цели и задачи. Акцентира се на приносите, за които се претендира в дисертацията.

Общото ми впечатление по структурата и съдържанието на дисертационния труд е положително. Убедено правя извода, че целта и поставените задачи в дисертационния труд са постигнати.

Основни констатации, относно дисертационния труд:

1. Структурата е правилна и коректна. Поставените цел и изследователски задачи са изпълнени.
2. Темата е актуална, като има своето научно значение и практическо приложение.
3. Обработен е огромен обем научна и практическа информация.
4. Използвани са научноизследователски техники и подходи, които позволяват коректна интерпретация на анализираната информация.
5. Авторът прави обосновани изводи и предлага конкретни решения.
6. Използвани са научен стил и език, подходящи за високото ниво на разработката.

Авторефератът отговаря на основните задължителни условия. Разработен е в обем от 44 стр., като има пряка връзка с дисертационния труд и в конспективен стил представя съдържанието и основните резултати от изследването.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научноприложните приноси в дисертационния труд

В дисертационния труд определено се открояват научни и научноприложни приноси, които са авторски и лично дело на кандидата. Разработката има характер на завършено научноприложно изследване, проучването е задълбочено, има богат теоретичен обзор на

литературни източници по темата, критичен анализ, примери за практиката на основата на Case Studies. По съществените приноси са:

1. Доказана е целесъобразността от търсенето на възможности за адаптиране на успешни в исторически дълъг период от време социално-политически и икономически модели в модерната икономика и индустрия на 21-ви век.
2. Направен е ретроспективен анализ на развитието на понятието „почтен търговец“ и „благоразумна бизнес преценка“ на примера на „ханза-градовете“, доказвайки ролята на морала в икономиката в исторически и правен аспект.
3. Анализирани са възможностите за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в настоящата икономическа среда и за съвременния бизнес.
4. Въз основа на проведеното теоретично обобщение и емпирични проучвания във философски аспект е формулирана следната аксиома: Субективното понятие „вероятност“ в областта на управлението спрямо обективната категория „вероятност“ в теоретичната статистика са основа за вземането на решения в условията на сигурност, риск и несигурност.
5. Въз основа на задълбочено разгледани конкретни казуси от реалната стопанска практика е доказана целесъобразността от прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ с оглед прилагане на разумна бизнес преценка при разрешаване на специфични проблеми от практиката на стопанските организации.
6. Формулирани са важни изводи относно възможностите за приложение на модела на поведение на „почтения търговец“ на национално (ФРГ), локално и фирмено равнище, както и относно законодателството на Европейския съюз.

Така посочените от автора приноси са коректни, отразяват съдържанието на дисертационния труд и показват потенциала на докторанта да прави самостоятелни научни изследвания и правилно да интерпретира получените резултати.

6. Публикации и участие в научни форуми:

Справката доказва наличието на необходимия брой научни публикации, а именно две статии на немски език, един доклад на английски, както и монографичен труд на български език. Публикациите са свързани с темата на дисертационния труд.

7. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата:

Не констатирам плагиатство по дисертационния труд или автореферата.

8. Критични бележки и препоръки:

Дребна техническа забележка, че използваните източници не са номерирани. Нямам съществени забележки от съдържателно естество. Препоръката ми е изследването да се разшири с още по-силна насоченост към прилагане в практиката на европейските страни и по-конкретно за България и Германия. Искрено вярвам, че и намеренията на дисертанта са в тази посока.

9. Въпроси към дисертанта:

1. В текста се набляга на значението на етичното поведение на търговците, дори и това да е за сметка на печалбата. Подчертава се нарастващата значимост на понятия като отговорност и следването на характерни за стопанската дейност етични норми. Може ли да се определи граница или поне ориентир за бизнеса, до която етичното поведение може и има основание да бъде за сметка на печалбата?
2. Каква е ролята на браншовите организации и камари за насърчаване на почтеността и морала сред търговците?
3. Подчертава се, че вземащите решения лица в предприятията често разчитат на субективна оценка на вероятностите, водени от личната си преценка и опит при вземането на информирани решения в условията на несигурност. Как може на практика да се ограничи тази субективност? Има ли доказани модели на групово взимане на решение, които могат да бъдат от полза?

10. Заключение:

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ИУ - Варна. Представената дисертация представлява самостоятелно, задълбочено и комплексно научно изследване по избраната проблематика, което е базирано на прилагането на съвременни

методологични подходи и в което има ясно изразени авторски приноси. Дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Това ми дава основание да препоръчам на членовете на научното жури да присъдят на Лотар Гримингер образователната и научна степен “доктор” по научната специалност “Икономика и управление” (Търговия).

30.01.2025 г.

София

Подпис:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

доц. д-р Явор Янкулов

РЕЦЕНЗИЯ

Вх. № РД-06-185/18-12.2024 / 21.01.2025

на дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма
„Икономика и управление (търговия)“ на Икономически университет – Варна

Изготвил рецензията: доц. д-р Донка Димитрова Желязкова, Икономически университет – Варна, катедра „Икономика и управление на търговията и услугите“, научна специалност „Икономика и управление (търговия)“.

Основание за написване на рецензията: Участие в състав на Научно жури, определено със Заповед на ректора на Икономически университет – Варна № РД-06-185/18.12.2024 г., по откритата процедура за защита на дисертационен труд, в област на висшето образование 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Икономика и управление (търговия)“, и първо заседание на Научното жури, проведено на 10.01.2025 г.

Автор на дисертационния труд: Лотар Гримингер, докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Икономика и управление на търговията и услугите“ на Икономически университет – Варна.

Тема на дисертационния труд: Моделът на поведение на „почтения търговец“.

I. Информация за докторанта

Докторант Лотар Гримингер се обучава в самостоятелна форма на докторантура в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. „Икономика“, по докторска програма „Икономика и управление (търговия)“ към катедра „Икономика и управление на търговията и услугите“ на Икономически университет – Варна. Обучението в докторантура е през периода 2021 – 2024 г. Негови научни ръководители са доц. д-р Цветнен Цветков и доц. д-р Петя Данкова. През периода на обучение индивидуалният докторантски план се изпълнява съгласно заложените дейности.

Докторантът е дипломиран икономист от Университета в Хайделберг.

Представената автобиография е основание за разбирането, че разработеното дисертационно изследване е резултат от теоретични познания и практически придобит професионален опит в сферата на счетоводството, инвестиционния контрол, застрахователното дело, човешките ресурси.

II. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е на тема: „Моделът на поведение на почтения търговец“. Дисертационният труд е в обем от 210 страници без приложения. Трудът е структуриран, както следва: списък на използвани съкращения (4 страници), увод – 3 страници, основен текст (три глави) – 155 страници, заключение – 4 страници, списък на литературните източници изцяло на латиница, поместен в рамките на 40 страници (липсва номерация на източниците). В подкрепа на изложението не са оформени таблици и фигури.

Разработката е със стандартна структура: увод, първа глава, озаглавена „Моделът на поведение на „почтения търговец“, втора глава, посветена на „Анализ на възможностите за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в икономическата среда (провизии)“, трета глава, която фокусира вниманието върху възможности за „Прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ за

разрешаване на казуси от стопанската практика по отношение на благоразумната бизнес преценка и отчитането на провизии“, заключение и библиография. В използваната литература са посочени неизвестен брой източници, всички на латиница. Източниците са използвани и цитирани добросъвестно. Спазени са правилата на научната етика при съблюдуване на авторското право.

Дисертационният труд на докторант Лотар Гримингер е представен във вид и обем, съответстващи на необходимите изисквания. Ръкописът показва, че дисертантът притежава способности за провеждане на самостоятелно научно изследване.

III. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

1. **Уводът** включва ясно формулирани: цел, задачи, обект, предмет, методи на изследване и авторова теза, което изчерпва в съдържателно отношение тази структурна единица.

2. В **първа глава** са разгледани теоретичните основи на модела на „почтения търговец“. В първия параграф се изясняват неговата същност и особености, където авторът еднозначно посочва, че моделът на почтения търговец в много голяма степен се базира на концепцията за „добрите нрави“. Направен е исторически обзор на промените, които съпътстват разбирането за почтения търговец, като се започне от изчезването на религиозния елемент на почтеността, преминавайки през неговата устойчивост през ХХ век. и се достигне до ХХI век, когато „фокусът не е вече върху търговеца, а по-скоро върху компанията и нейната социална отговорност“. На базата на направените препратки назад във времето докторантът достига до заключението, че инструментите, които конкретизират корпоративната отговорност включват както управленски системи за доброволна саморегулация, така и екологични и социални стандарти, кодекси на поведение и доклади за устойчивост. Историческият преглед на понятието почтен търговец продължава и във втория параграф, където са разкрити историческите корени на почтения търговец, чийто действия според автора „не са били основани преди всичко на безкористност и добродетелност, а по-скоро са били насочени към това той да създаде и запази доброто име...“. В третия параграф почтеният търговец се дискутира в юридически контекст. В последния параграф на първа глава се коментира благоразумната бизнес преценка с идеята да се разкрие развитието на законодателната рамка, прилагана във Федерална република Германия, по отношение на счетоводната отчетност.

3. **Втора глава** на настоящия дисертационен труд е озаглавена „Анализ на възможностите за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в икономическата среда (провизии) и в структурно отношение включва три самостоятелни параграфа. В параграф 2.1. авторът разглежда статичния и динамичния подход към счетоводния баланс, като основно се позовава на Simon, Herman Veit (Bilanzen, 1886) и проследява дискусия, водена между отделни специалисти в областта на счетоводната отчетност, относно формирането на активите и пасивите в един счетоводен баланс. Следващият параграф 2.2. разглежда някои особености при определяне на активите на предприятието, като акцентът в изложението се поставя върху два структурни принципа, заложи в счетоводния баланс – принципът на определяне на активите и принципът на определяне на печалбата. Параграф 2.3. от тази глава се занимава със същността и особеностите на провизиите, откъдето става ясно, че провизиите са несигурни бъдещи разходи по отношение на сумата и/или причината и задължения с неопределена срочност или размер, които се различават от пасивите по това, че сумата и причината са несигурни. В останалата част от параграфа се

разграничават провизиите от пасивите и се представят шест вида провизии според Германския търговски кодекс. Вторият параграф, включен във втора глава от дисертационния труд, се занимава с прилагане на теорията за вероятностите при отчитането на провизии. Последователно са разгледани теорията на вероятностите и нейното място в теоретичната статистика, значението на експеримента на случаен принцип за изготвянето на счетоводния баланс и субективното понятие „вероятност“ в областта управлението спрямо обективното понятие „вероятност“ в теоретичната статистика и вземането на решения в условията на сигурност, риск и несигурност. Последният трети параграф ни връща към законодателната рамка на Федерална република Германия, с цел да се направи анализ на съдебната практика в страната по отношение на благоразумната бизнес преценка и отчитането на провизиите. В началото на изложението отново се дискутира почтения търговец от позицията на правната наука и благоразумната бизнес преценка. Забелязва се подчертан уклон към изясняване на „Принципите за надлежното счетоводство“.

4. В **трета глава** в рамките на 19 страници са представени казуси от стопанската практика по отношение на благоразумната бизнес преценка и отчитането на провизии, като са използвани примери от стопанския опит на: производител на автомобили, производител на текстил, търговец на дребно на часовници и очила под своя собствена търговска марка, металообработващ завод и др.

В **заключителната част на дисертационния труд** докторантът систематизира основни изводи и обобщения, до които достига в рамките на проведеното научно изследване, както и представя своите по-важни теоретични и практико-приложни приноси моменти, сведени до шест основни.

Приведеното дотук дава основание за **преценката**, че дисертацията покрива изискванията за структура и съдържание на разработка от такъв характер и може да се определи като завършен научен продукт с достатъчно убедителни доказателства за научни резултати.

Стилът при разработването на дисертационния труд е подчертано научен, изложението следва строго определена логика, която поетапно води до изпълнение на поставените задачи и до постигане на заложената от докторанта цел. Литературните източници са използвани от автора добросъвестно и коректно.

Съпътстващият дисертацията **автореферат**, в обем от 44 страници, обхваща целия дисертационен труд и изгражда явна представа за теоретичните обобщения, до които достига докторантът, както и за неговите достижения в изследването на избрания обект. Систематизирани са приносите, които авторът счита, че неговият дисертационен труд притежава. Коректно се представят публикациите, които правят публично достъпни изследванията, извършени в хода на разработката на дисертационния труд.

IV. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Представената справка за приносите в дисертационния труд съдържа шест приноси момента, което е в съответствие с чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ. Четири от формулираните приноси са изцяло теоретични и два са с практическа насоченост.

Теоретичните приноси са свързани с: (1) доказана е целесъобразността от търсенето на възможности за адаптиране на успешни в исторически дълъг период от време социално-политически и икономически модели в модерната икономика и индустрия на 21-ви век; (2) направен е ретроспективен анализ на развитието на понятието „почтен търговец“ и „благоразумна бизнес преценка“ на примера на „ханза-

градовете“, доказвайки ролята на морала в икономиката в исторически и правен аспект; (3) анализирани са възможностите за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в настоящата икономическа среда и за съвременния бизнес; (4) въз основа на проведено теоретично обобщение и емпирични проучвания във философски аспект е формулирана следната аксиома: Субективното понятие „вероятност“ в областта на управлението спрямо обективната категория „вероятност“ в теоретичната статистика са основа за вземане на решения в условия на сигурност, риск и несигурност.

Приносите с практически насочен характер се откриват в: (5) въз основа на задълбочено разгледани конкретни казуси от реалната стопанска практика е доказана целесъобразността от прилагане на модела на „почтения търговец“ с оглед прилагане на разумна бизнес преценка при разрешаване на специфични проблеми от практиката на стопанските единици; (6) формулирани са важни изводи относно възможностите за приложение на модела на поведение на „почтения търговец“ на национално (ФРГ), локално и фирмено равнище, както и относно законодателството на Европейския съюз.

Посочените от докторанта приноси в дисертационния труд могат да се определят като действителни и допълващи в определена степен основно теоретико-практическо познание по конкретен научен проблем.

VI. Публикации и участие в научни форуми

Представеният към документите списък на публикациите на докторант Лотар Гримингер е основание за преценката, че той покрива минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ по реда на ППЗРАС в Р България. Докторантът е автор на 4 самостоятелни публикации – 1 монография на български език; 2 статии на немски език, публикувани в научното издание *Scientia [Jahrbuch]*, Köln. Докторантът участва с 1 самостоятелен научен доклад на английски език в международна научна конференция на тема: „Логистиката в условията на криза: предизвикателства и решения“.

Отчетените публикации са в реферирани издания и оповестяват по-значими резултати от проведеното дисертационно изследване.

VII. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

В дисертационния труд и автореферата, разработени от докторант Лотар Гримингер, не открих белези на плагиатство и некоректно ползване на чужди текстове. При композиране на дисертационната разработка докторантът се придържа към правилата на научната етика. Спазени са изискванията за библиографско цитиране и позоваване.

VIII. Критични бележки и препоръки

Дисертационното изследване на докторант Лотар Гримингер е проведено добросъвестно. Без да се подлагат на съмнение основните качества на дисертационния труд, по представения за рецензиране материал могат да се направят някои бележки и препоръки:

1. Заглавието на дисертационния труд се пренася и като заглавие на първа глава, което следва да се избягва при такива разработки, тъй като този подход оставя впечатление, че с изложението в теоретичната част се изчерпва съдържанието на темата, което не е факт.

2. Твърде кратки са параграфите, включени в глава първа – параграф 1.1. (7 стр.), параграф 1.2. (5 стр.), параграф 1.3. (7 стр.) и параграф 1.4. (10 стр.).
3. Номерацията на параграфите, включени в отделните глави, не е стандартна, тъй като в глава първа номерацията е от 1.1. до 1.4, във втора глава започва с параграф 2 и следват подпараграфи (2.1 – 2.3), следвани от параграфи 3 и 4, а в трета глава изобщо липсва разделяне на текста на параграфи.
4. Систематизирането на обобщения в края на всеки параграф или поне на всяка глава биха били от полза на читателя, с оглед изясняване на позицията на автора по дискутираните проблеми, предвид мултидисциплинарният подход, който се прилага при разработване на дисертационния труд.
5. Наблюдава се небалансирана структура на разработката, най-малко предвид обема на трета глава от 19 страници!

IX. Въпроси към дисертанта

Относно дисертационния труд интерес представлява позицията на автора по следните въпроси:

1. В дисертационния труд се говори за „субективната преценка на търговеца за успешното водене на бизнес“ като подчертано значима. Счита ли авторът, че субективният фактор може да се преодолее с помощта на изкуствения интелект и каква ще бъде неговата роля в модела на поведение на „почтения търговец“?
2. Счита ли авторът, че неговата хипотеза може да се докаже на базата на реални емпирични данни от стопанската практика и ако е така, каква информация ще бъде необходима и с какви методи следва да бъде обработена и анализирана?
3. Според авторът как би могло да се адаптира настоящото проучване на модела на „почтения търговец“ за нуждите на българската стопанска практика?

X. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема „Моделът на поведение на „почтения търговец“ представлява завършено научно изследване по актуална и значима тема за икономическата теория и практика. Дисертационната разработка е структурирана по възприетите в страната академични стандарти. Научният труд покрива изискванията на ЗРАСРБ и правилниците за неговото прилагане.

Това ми дава основание да гласувам „за“ присъждане на Лотар Гримингер на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. „Икономика“ по докторска програма „Икономика и управление (търговия)“ и да предложа на уважаемото Научно жури да вземе положително решение.

Дата: 21 януари 2025 г.
гр. Варна

Изготвил рецензията
(доц. д-р Донка Желязкова)

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679